

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

(Ἐπὶ τῇ ἑκατοτατηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Βιογράφος τις τοῦ Λουδοβίκου ἀναφέρει ὅτι τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ διαδόχου ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ Μονάρχου εἶχε ζητήσει προτερον ἤδη αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέον ἕνεκα τῶν κατ' αὐτοῦ ἐχθρικῶν ἐν Μονάχῳ ἐνεργειῶν τοῦ Λουδοβίκου. Τὸ ἐξῆς δὲ κυρίως γεγονός ἐκίνησε τὴν ἀγκυνάκτησιν τοῦ Ναπολέοντος. Ἐν ἐπισήμῳ τινὶ διπλωματικῇ συναναστροφῇ ὁ Λουδοβίκος ἠγέρθη κατὰ τὸ συμπόσιον κρατῶν ποτήριον πλήρες ῥηνικοῦ οἴνου, προπίνων δὲ ὑπὲρ τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας πύχθη τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναπολέοντος ἀναφωνῶν *Pereat Napoleo*. Μετὰ τσαύτης δὲ ἡμέρας καὶ σφοδρότητος προσέκρουσε τὸ ποτήριόν του πρὸς τὰ τῶν συνδαιτυμόνων ὥστε ἐθραύσθη τὸ κάτω μέρος τοῦ ποτηρίου του. Τὸ θραῦσμα τοῦτο σώζεται καὶ σήμερον ἔτι ὡς ἱερὸν λείψανον, ὡς μικρὸν καὶ τοῦτο μαρτύριον τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς τόλμης τοῦ Λουδοβίκου.

Ἐντὸς ὀλίγου δ' ἐγένετο ἡ μεγάλη κατὰ τοῦ Ναπολέοντος γερμανικὴ κίνησις. Πρὸς τὴν συνθήκην τοῦ Ried τῶν βορείων γερμανικῶν κρατῶν εἶχε προσχωρήσει ἤδη ἡ Αὐστρία, ἐπὶ τέλους δὲ ἐπραξάν τὸ αὐτὸ καὶ αὕτη ἡ Βαυαρία καὶ ἄλλαι τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας χώραι ἀπαλλαγῆσαι τοῦ Ῥηνικοῦ δεσμοῦ. Ἐν ἔτει δὲ 1813 ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου, δι' ἣν ἡ Γερμανία αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει εἰς τὸν λαὸν τῆς Πρωσίας. Ἦτο ὅμως πικρὰ εἰρωνία τῆς τύχης ὅτι ὁ Λουδοβίκος ὁ ἔνθερμος οὗτος πατριώτης, ἀναγκασθεὶς πρότερον νὰ σύρῃ τὸ ξίφος καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ του Ναπολέοντος, δὲν ἠδυνήθη νὰ μετάρχη τοῦ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγῶνος, διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἕνεκα ἀγνώστων λόγων νὰ παραμείνῃ ἐν Σαλτσβούργῳ.

Τὴν πρώτην μεγάλην νίκην τῶν γερμανικῶν ὄπλων, τὴν ἐν Λειψίᾳ, ἐώρτασεν ὁ Λουδοβίκος ἐν Σαλτσβούργῳ ἐστιάσας 800 πτωχοὺς, πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης ταύτης ἔπραττε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου του τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκάστου ἔτους. Ἄνευ ζηλοτυπίας καὶ φθόνου ἀποβλέπων πρὸς τὴν αὐξανομένην ὑσμῆρκα δύναμιν τῆς Πρωσίας, ἐξύμνησε τὴν χώραν ταύτην καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἐν τοῖς πατριωτικοῖς του ποιήμασι μέχρι ἀποθέσεως διὰ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ τὸν νέον ὅμως πόλεμον, ὃν προὐκάλεσεν ἡ ἐκ τῆς νήσου Ἐλβας ἀπόδρασις τοῦ Ναπολέοντος, ἐξεπληρώθη ὁ διακαὴς πόθος τοῦ Λουδοβίκου, διότι ἐπετράπη καὶ εἰς αὐτὸν νὰ μετάρχη τοῦ ἀγῶνος. Τῇ 16 Μαΐου 1815 ἀπῆλθεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Ῥήνον βαυαρικὸν στρατόπεδον, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρέτησε πρῶτον δι' ἐνθουσιώδους προσλαλιᾶς τὴν ἐθνοφυλακὴν, τῆς ὁποίας ἦτο ἀρχηγός. Ἡ διαθήκη δὲ τὴν ὁποίαν συνέταξε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του περιέχει διατάξεις, αἵτινες δεικνύουσι τὴν μεγάλην ὑπὲρ τῆς καλλιτεχνίας μέριμναν τοῦ Λουδοβίκου, ὀρίζει δὲ καὶ χρηματικὸν ποσὸν χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνασκαφῶν. Γνωστὴ εἶνε ἡ ταχεῖα ἐκβασίς τοῦ πολέμου τούτου. Τὸ δεύτερον ἤδη εἰσῆρχοντο οἱ σύμμαχοι νικηταὶ εἰς Παρισίους. Ὁ Λουδοβίκος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐμελέτα κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως ἐν τῇ σκηνῇ Ἑλλήνας συγγραφεῖς, δὲν ἐλησμόνησε ἀπέναντι τοῦ προσωρινοῦ τούτου πολιτικοῦ θριάμβου καὶ τὴν ιδεώδη τοῦ παρελθόντος κληρονομίαν. Εἰργάσθη δὲ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ζητῶν νὰ ἀποδοθῶσι εἰς τὴν Γερμανίαν πάντες οἱ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἀρπαγέντες καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ Ἰταλία ἐθεωρεῖτο τότε ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, τῶν ἐμβεβαπτισμένων εἰς τὰ νόματα τῆς κλασσικῆς παιδείας, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τὴν χώραν ταύτην περιηγήθη ὁ Λουδοβίκος πολυλάκις ὡς ἀπλοῦς φιλάρχαιος ἐξετάζων μετὰ ζήλου καὶ προσοχῆς πολλῆς καὶ τὰ ἐλάχιστα λείψανα τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν ἀρχαίων κληρονομίας, καὶ μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων δὲ ἐπάνοδόν του ἐπεσκέφη πάλιν τὴν Ῥώμην τῷ ἔτει 1818. Ἡ ἐν Ῥώμῃ δὲ αὕτη διατριβὴ τοῦ Λουδοβίκου συνετέλεσεν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν ἐν γένει τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνίας. Εὐλόγως δὲ ὠνόμασε συγγραφεὺς τις τὴν περιφημον ἐορτήν, ἧτις ἐδόθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ καλλιτεχνῶν καὶ λογίων Γερμανῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Λουδοβίκου, ἀναχωροῦντος ἐκ Ῥώμης, ὠνόμασεν *εἰκαίρια* νέας ἐποχῆς τῆς καλλιτεχνίας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ὁ Λουδοβίκος μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεώς του ἀφοσιώθη εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ καλλιτεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς σπουδὰς ἀπηλλαγμένους τῶν ἐνοχλήσεων τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπὸ τῆς μονομεροῦς δὲ ταύτης ἀφοσιώσεως ἀπέσπασε τὸν Λουδοβίκον ἡ εἰδησις τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐμπνεύσασα αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν μεγαλόφρονα αὐτοῦ ψυχὴν. Ἐκτοτε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου συνεδέθη στενώτατα μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, αἰσθηματικῶς δὲ τὰς ὁποίας ἐξεδήλωσε κατὰ τὸν

ιερὸν ἡμῶν ἀγῶνα καὶ αἱ προσπάθειαι τὰς δ-
ποιίας κατέβαλε τὸ πρῶτον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθε-
ρώσεως, εἶτα δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν
Ἑλλήνων κατέδειξαν αὐτὸν τὸν μέγιστον καὶ
θερμότατον τῶν φιλελλήνων. Θὰ ζῆ αἰωνίως ἐν
τῇ ψυχῇ καὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ
τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου. Δικαίως δὲ ὁ δῆμος
τῶν Ἀθηναίων ἐξεδήλωσε διὰ λαμπροῦ τρόπου
τὴν εὐγνωμοσύνην του ψηφίσας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ
ταύτῃ τῶν ἑορτῶν τοῦ Λουδοβίκου τὴν ἀνε-
γερσιν ἐν Ἀθήναις μνημείου τοῦ ἐξόχου τούτου
φιλέλληνο. Περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Λουδοβίκου
πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ διαλάβωμεν κατωτέρω ἐν
αὐτοτελεῖ κεφαλαίῳ.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1825 διέτρι-
βεν ὁ Λουδοβίκος ἐν Brückenaу. Τῇ 15 8βρίου
προσεδοκᾶτο ἡ ἐμφάνισις κομήτου τινός, ὁ Λου-
δοβίκος δὲ εἶχε διατάξει νὰ ἀφωπνίσωσιν αὐτὸν
κατὰ τὴν προαγγελθεῖσαν ὄραν τῆς ἐμφανίσεως
τοῦ κομήτου. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ τὴν ὄραν
ταύτην ἀρίχθη καὶ ἐκ Μονάχου εἰδησις ἀγγέλ-
λουσα αὐτῷ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του καὶ
καλοῦσα τὸν Λουδοβίκον ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρό-
νον τῆς Βαυαρίας.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξε γονιμο-
τάτη καὶ εἰς πρακτικὰ ἔργα· συνετέλεσε πολ-
λαχῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν βελ-
τίωσιν τοῦ βυαρικοῦ λαοῦ, εἰργάσθη δὲ καὶ
ἔθηκε τὰ θεμέλια ἐνός κοινού φορολογικοῦ δε-
σμοῦ μεταξὺ διαφόρων γερμανικῶν κρατῶν.
Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει πρὸ πάν-
των τὴν δυναστείαν τοῦ Λουδοβίκου καὶ παρέ-
χει σημασίαν κοσμοπολιτικὴν εἰς αὐτὴν εἶνε ἡ
ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς
καλλιτεχνίας ἐνθουσιώδης μέριμνα τοῦ Λουδο-
βίκου. Δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι οὐδαμῶς
ἄλλοθι αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι εὗρον ἴσιν καὶ
ὁμοίαν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ προστασίαν
ὡς ἐν Μονάχῳ ἐπὶ Λουδοβίκου. Ἐνεκα τούτου
καὶ προήγοντο παραλλήλως καὶ εἰς τὸ αὐτὸ
σημεῖον ἀκμῆς ἔφθασαν. Ἐπὶ Λουδοβίκου ἡ ἰα-
τρικὴ σχολὴ τοῦ Würzburg ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν
περίφημον σχολὴν τῆς Βιέννης, τὸ δὲ Πανεπι-
στήμιον τῆς Ἐρλάγγης ἤμασεν ἐπίσης ἐπὶ τῶν
ἡμερῶν τοῦ Λουδοβίκου. Ἐκ τῆς Λαντσχούτης
μετεκίνησε τὸ Πανεπιστήμιον εἰς Μόναχον καὶ
συνέδεσεν αὐτὸ μετὰ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν
ἐπιστημονικῶν συλλογῶν, συνεκέντρωσε δὲ ἐν
αὐτῷ ὄχι μόνον τοὺς ἰκανωτέρους ἐκ τῆς Βαυαρίας
ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς ἄλλης
Γερμανίας προσέειπε, καὶ ἔθηκεν οὕτω τὰς
βάσεις τῆς μετέπειτα ἐπιστημονικῆς ἀκμῆς τοῦ
Μονάχου. Τὸ κυριώτερον ὅμως στάδιον τῆς
ἐνεργείας τοῦ Λουδοβίκου εἶνε ἡ καλλιτεχνία.

Νέος ὢν ἔτι ὅτε τὸ πρῶτον ἐπισκέφθη τὴν
Ρώμην συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ καταρτίσῃ καὶ

αὐτὸς ἐν Μονάχῳ συλλογὴν μνημείων τῆς
ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἀποβλέπων εἰς τὸ ποιῆν
μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἔργων. Τίνας δὲ τῶ
ὄντι θησαυροὺς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς τέχνης
κρύπτει ἡ Γλυπτοθήκη τοῦ Μονάχου εἶνε εἰς
πάντας γνωστόν. Ἀρκεῖ εἰς ἐμὲ μόνον νὰ ἀνα-
φέρω τὰ περίφημα ἀγάλματα ἐκ τῶν ἀετωμά-
των του ἐν Αἰγίνῃ γνωστοῦ ναοῦ. Ὅχι μόνον
δὲ ἡ Γλυπτοθήκη ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συλλογὴ
τῶν ἀρχαίων ἀγγείων ὀφείλεται εἰς τὴν πρω-
τοβουλίαν τοῦ βασιλέως, διὰ τῶν φροντίδων δὲ
αὐτοῦ καὶ μόνου εἶχε καταστῆ τὸ νομισματι-
κὸν Μουσεῖον τοῦ Μονάχου ἀνώτερον τότε ὄλων
τῶν ἄλλων γερμανικῶν.

Μετ' ἴσου ζήλου ἀφιερῶθη ὁ Λουδοβίκος καὶ
εἰς ἴδρυσιν συλλογῶν τῶν ἔργων τῆς νεωτέρας
τέχνης. Ἐὰν δὲ αἱ δύο πινακοθήκαι τοῦ Μονά-
χου ἢ τε παλαιὰ καὶ ἢ νέα δύνανται νὰ συγ-
καταριθμηθῶσι μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων, ἐλ-
κύνουσαι σήμερον ξένους πολλοὺς εἰς τὸ Μόναχον,
τοῦτο εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς καλλιτεχνικῆς προ-
νοίας τοῦ Λουδοβίκου. Δὲν ἠρκεῖτο δὲ οὗτος
εἰς τὸ ἔργον μόνον τῆς διασώσεως καὶ συνα-
γωγῆς τῶν μνημείων, ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ συντε-
λέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ νέων ἔργων. Καὶ ἐν
τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ὁ προ-
σωπικὸς χαρακτήρ τοῦ βασιλέως.

Ἐκ παιδῶν ὁ Λουδοβίκος ἦτο ἐμπεφορημέ-
νος τῶν κλασσικῶν ἰδεῶν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰς
ιδέας του ταύτας ἐξεδήλωσε καὶ διετύπωσε
ἐν τῷ οἰκοδομήματι τῆς Γλυπτοθήκης. Ἐν τῷ
αὐτῷ χώρῳ ἀνήγειρε κατόπιν ὁ Λουδοβίκος
καὶ ἄλλα ὅμοια τῇ Γλυπτοθήκῃ οἰκοδομήματα,
καὶ οὕτω συνεκέντρωσεν ἐν τῇ βασιλικῇ καλου-
μένη πλατεῖᾳ πάντας τοὺς ρυθμοὺς τῆς κλασ-
σικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Τὰ κλασσικὰ ὅμως ταῦτα μνημεῖα εἶνε καὶ
μνημεῖα συγχρόνως τῆς μεγάλης τοῦ Λουδοβί-
κου πρὸς τὴν νέαν Ἑλλάδα ἀγάπης, διὰ τῶν
Προπυλαίων δὲ ἀπηναντίτισε τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευ-
θερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισθέντας ἀναγρά-
φας ἐκτὸς τοῦ οἰκοδομήματος μετὰ μεγάλα χρυσα
γράμματα τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαιοτέρων ἀγω-
νιστῶν καὶ φιλελλήνων.

Καὶ ἄλλα δὲ σπουδαῖα ἰδρύματα τοῦ Λουδο-
βίκου, ὅπως ὁ περίφημος καὶ ὁ Walthalla, τὸ γερ-
μανικὸν τοῦτο πάνθειον, καὶ ἡ βαυαρικὴ Στοὰ
Δόξης εἶνε ἐπίσης κατὰ τὸν κλασσικὸν ρυθμὸν
κατεσκευασμένα. Ὁ Λουδοβίκος ἐζήτει νὰ προα-
γάγῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, θεω-
ρῶν τὸν ρυθμὸν τοῦτον ὄχι μόνον ὡς τὴν πνευ-
ματικὴν ἔκφασιν ἐνός λαοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀλλ'
ἐν γένει ὡς τὴν τελειοτέραν ἔκφασιν τοῦ ἀν-
θρωπίνου πνεύματος, τόπου καὶ χρόνου ἀνεξάρ-
τητον, καὶ ὡς ἰδεῶδες κοινὸν κτῆμα εἰς ὅλους
τοὺς λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος. Μετὰ τοῦ αὐ-

τοῦ ἐπίσης ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐπροστά-
τευσεν ὁ Λουδοβίκος καὶ τὴν πλαστικὴν τέχνην,
ἅπειρα δὲ πλαστικὰ μνημεῖα κοσμοῦντα σήμε-
ρον τὴν Βαυαρίαν ὀφείλουσι τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν
εἰς τὸν Λουδοβίκον. Πλὴν τῶν πλαστικῶν μνη-
μείων, ἅτινα συνέχονται μετὰ τῶν ἀρχιτεκτονι-
κῶν οἰκοδομημάτων, πλείστα ἄλλα ἱστορικῆς
σημασίας μνημεῖα μαρτυροῦσι τὴν καταπληκτι-
κὴν πολυπραγμοσύνην τοῦ Λουδοβίκου. Αἱ ἐν
τῇ Walhalla μόνον προτομαὶ τῶν ἡρώων τῆς
γερμανικῆς διανοίας ἀποτελοῦσι μουσεῖον ὁλό-
κληρον, ἔπειτα τὰ ἀγάλματα τῶν Βαυαρῶν ἡγε-
μόνων ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἀνακτόρων, πλείστα
μνημεῖα καλλιτεχνῶν, συγγραφέων, πολιτικῶν
καὶ στρατηγῶν, αἱ προτομαὶ τῶν ἐπιφανῶν Βαυα-
ρῶν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τούτων τέλος τὸ κολοσ-
σικὸν ἄγαλμα τῆς Βαυαρίας, ὡς κεντρικὴ ἰδέα
συνέχουσα τὰ ἄλλα μνημεῖα.

Ἐν ἐκάστῃ δὲ σχεδὸν πλατεῖα τοῦ Μονάχου
ιδρύθη ὑπὸ Λουδοβίκου καὶ ἐν μνημεῖον τιμη-
τικόν, καὶ ἐν ἐκάστῃ σχεδὸν ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει
καὶ μνημεῖον νεκρικόν. Ὅχι μόνον δὲ βαυαρι-
κὰς πόλεις ἐδόξασεν ὁ Λουδοβίκος διὰ τῆς ιδρύ-
σεως τοιούτων ἔργων, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πόλεις
ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Βαυαρίας ἐκόσμησε, διὰ
πλαστικῶν μνημείων.

Παραλλήλως δὲ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς
πλαστικῆς προήγετο καὶ ἡ ζωγραφικὴ ὑπὸ τοῦ
Λουδοβίκου. Καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ δὲ ὅπως καὶ
ἐν τοῖς ἄλλοις τῆς τέχνης κλάδοις ἀπέβλεπεν
ὁ βασιλεὺς μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορικὴν σημα-
σίαν τῶν παραστάσεων. Αἱ τοιχογραφίαι τῆς
Γλυπτοθήκης καὶ τῶν ἀνακτόρων εἰκονίζουσι
τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον μετὰ τοὺς θεοὺς καὶ
τοὺς Ὀμηρικούς του ἥρωας, εἰς τὴν γερμανι-
κὴν μυθολογίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν
ἀναφέρονται αἱ ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς καλου-
μέναις αἰθούσαις τοιχογραφίαι, τὴν βαυαρικὴν
δὲ ἱστορίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς
ἐπαναστάσεως εἰς πλείστας αὐτοτελεῖς εἰκόνας
ἐξυμνοῦσιν αἱ τοιχογραφίαι τῆς Στοᾶς τοῦ βασι-
λικοῦ κήπου.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον κυρίως θαυμάζομεν δὲν
εἶνε τὸ πλῆθος μόνον τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων,
ἅτινα κατεσκευάζεν ὁ Λουδοβίκος. Καὶ ἕτερός
βασιλεὺς ὁ τῆς Σαξωνίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ
παραθρόντος αἰῶνος ἐπροστάτευσε τὴν καλλι-
τεχνίαν, μετεχειρίζετο δὲ ταύτην ὡς μέσον, δι'
οὐ ἐξήτει νὰ αὐξήσῃ τὴν λάμψιν τοῦ βασιλι-
κοῦ τοῦ ἀξιώματος. Ὁ Λουδοβίκος ἐθεώρει
τὴν καλλιτεχνίαν αὐτοτελεῖ παραγόντα ἐν τῷ κα-
θόλου πνευματικῷ βίῳ καὶ τῆμορφώσει τοῦ ἀν-
θρώπου καὶ ἦτο σχεδὸν ὁ ἴδιος πνευματικὸς συν-
εργάτης ὄλων τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων καλ-
λιτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων. Φρονῶν ὅτι ἡ τέχνη
δὲν προάγεται μόνον διὰ τῆς ἀπλῆς προστασίας

τοῦ βασιλέως καὶ παροχῆς ἐργασίας, ἀλλὰ δι'
αὐτῆς τῆς συνεργασίας τοῦ ἄρχοντος, κατενόη-
σεν ὁ Λουδοβίκος ὅτι ἴδιον αὐτοῦ ἔργον εἶνε νὰ
προλειάνῃ τὰς διαφόρους ἑδούς τῆς καλλιτε-
χνίας, νὰ ἔρῃσῃ τὰ θέματα καὶ τὸν σκοπὸν
ταύτης, καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ πρὸ πάντων
τὰς ἀναγκίας ἐξωτερικὰς συνθήκας, ἄνευ τῶν
ὑποῶν δὲν ἦτο δυνατόν ἡ τέχνη νὰ φθάσῃ εἰς
τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Καὶ ἡ σημερινὴ δὲ μεγάλη
ἀκμὴ τῆς ἐν Μονάχῳ καλλιτεχνίας βασίζεται
ἐπὶ τῆς πρώτης ταύτης ἐργασίας τοῦ Λουδοβί-
κου. Ὁ Βαυαρὸς βασιλεὺς εἶχε κατανοήσει ὅτι
τὰ στενὰ ὄρια μιᾶς πόλεως ἢ μιᾶς ἐπαρχίας
δὲν ἀρκοῦσι νὰ παράσχωσι πάντα τὰ μέσα τὰ
ἀναγκαῖα ὅπως ἡ τέχνη διὰ τῶν διαφόρων
σταδίων τῆς ἀναπτύξεώς της φθάσῃ εἰς τὴν
ἀκμὴν αὐτῆς.

Καὶ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Περικλέους κατώρθωσεν
ἡ τέχνη ν' ἀνέβη εἰς τὴν ὑψίστην τοῦ τελείου
κορυφὴν, διότι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνεκεντρώ-
θησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος οἱ ἐξέχοντες
καλλιτέχναι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν Ρώμῃ
ἐπὶ Λέοντος τοῦ 10ου, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρό-
πον ἠδυνήθη καὶ ὁ Λουδοβίκος νὰ καταστήσῃ
τὸ Μόναχον ὅχι μόνον ἕδραν τοπικῆς σχολ-
λῆς, ἀλλὰ ἐστὶν ἔθνικῆς καλλιτεχνίας τῶν Γερ-
μανῶν. Τοιοῦτον κέντρον οὐδαμοῦ τῆς Γερμανίας
ὑπῆρχε τότε, εἰ μὴ μόνον ἐν Ρώμῃ. Ἐκεῖ τὸ
πρῶτον ὁ Λουδοβίκος, νεώτατος ὢν, εἰσῆλθη εἰς
τὸν κύκλον τῶν καλλιτεχνῶν καὶ συνέσφιγγε
μετ' αὐτῶν πνευματικόν τινα δεσμόν τὸ πρῶ-
τον ὡς φίλος, εἶτα δὲ ὡς προστάτης. Ἐκεῖ
τὸ πρῶτον ἐγνώρισε τὴν γερμανικὴν καλλιτε-
χνίαν ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῆς ἐνότῃ, καὶ ἐν τῷ
βαυαρικῷ τούτῳ κύκλῳ τῶν Γερμανῶν καλλιτε-
χνῶν εὔρε τοὺς δυναμένους νὰ ἐκτελέσωσι τὰ με-
γάλα αὐτοῦ καλλιτεχνικὰ σχέδια.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ἔνδοξος καὶ
καρποφόρος διήρκεσε μέχρι τοῦ Μαρτίου 1848.
Πλὴν μικρὰς τινας προσωρινῆς δυσσερεσκείας ἐνεκα
τοῦ γνωστοῦ ἐρωτικοῦ ἐπεισοδίου τοῦ Λουδοβί-
κου, ὑπῆρξεν ἄλλως πάντοτε πλήρης ἀρμονία
μεταξὺ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ λαοῦ. Αἱ πολι-
τικαὶ ὅμως ταραχαὶ τοῦ 1848, αἵτινες εἶχον
καταστήσει ἀμφίβολον τὴν τύχην τῆς Εὐρώπης
ὅλης, συμπαρέσυραν καὶ τὴν Βαυαρίαν καὶ ἐπή-
νεγκον τὴν σύγκρουσιν τοῦ Λουδοβίκου πρὸς
τὸν λαόν του. Ὁ Λουδοβίκος κατενόησεν εὐθὺς
ὅτι αἱ περὶ βασιλείας ἰδέαι αὐτοῦ ἦσαν ὅλως
ἀντίθετοι πρὸς τὰς νέας ταύτας πολιτειακὰς ἀρ-
χὰς τῶν ἐθνῶν. Δὲν ἐπεθύμει κατ' οὐδένα λόγον
νὰ καταστήσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ διὰ τῆς βίαις
σεβαστῆν, δὲν ἐνόει ὅμως καὶ νὰ ὑποκύψῃ αὐ-
τὸς εἰς τὴν βίαν τῶν ἄλλων. Παρητήθη δὲ τοῦ

θρόνου ὁ Λουδοβίκος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1848 αὐθορμήτως, ὑπ' οὐδενὸς ἀναγκασθεῖς, μόνον ὅπως μείνη συνεπὴς εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχάς.

Διὰ τῆς παραιτήσεως δὲ ταύτης καταφαίνεται ἔτι λαμπρότερον ἢ προσωπικότης τοῦ Λουδοβίκου καὶ τὸ αὐτοτελὲς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ἐζῆσε δὲ ἐπὶ δύο δεκαετηρίδας ἔτι ὁ Λουδοβίκος ἄνευ πικρίας, ἄνευ μνησικακίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ δημοφιλέστατος πάντοτε διὰ τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦ χαρακτῆρός του. Παρέμεινε συνεπὴς εἰς ἑαυτὸν καὶ πιστὸς εἰς τὰς ἰδέας τῆς νεότητός του. Ἐν μόνον ἔλυπεῖτο ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ προσκτεύη τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον διὰ μεγάλων καλλιτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΑΥΕΙΝ ΤΗΝ ΔΙΨΑΝ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος προβάλλεται ζήτημὰ τι ὑγιεινῆς, σπουδαίως ἐνδιαφέρον τὴν δημοσίαν ὑγίειαν· τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ τῆς χρήσεως τοῦ ποσίου ὕδατος.

Ἄτυχως, ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος δὲν γνωρίζει νὰ πίνη ὕδωρ, καὶ νὰ καταπαύῃ ὡς δεῖ τὴν δίψαν του κατὰ τὸ θέρος. Οἱ μὲν πίνουνσι πολὺ, οἱ δὲ ὀλίγον, τινὲς ἐξαδυνατίζοντες τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν, τινὲς δὲ προκαλοῦντες σοβαρὰς ἀσθενείας. Ἐπομένως εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖον νὰ μάθῃ τις πῶς πρέπει νὰ πίνη, καὶ πῶς νὰ τρώγῃ.

Πλεῖσταί ἀδιαθεσίαι καὶ νόσοι προσβάλλουσι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ θέρος, ἐκ μόνης τῆς καταχρήσεως τῶν ἀναψυκτικῶν ποτῶν.

Εἶναι ἐπικίνδυνον τὸ πίνειν, ὅταν αἰσθάνεται τις ὑπερβολικῶς τὸν καύσωνα; καταπύει τις τὴν δίψαν πίνων πολὺ, ἢ τὴν αὐξάνει μάλλον; Πῶς πρέπει τις νὰ πίνη διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὴν βάσανον, ἣτις προέρχεται ἐκ τῆς τοῦ στόματος καὶ τοῦ λάρυγγος ξηράσεως;

Ἐξετάσωμεν τὰ ζητήματα ταῦτα.

Γενικῶς ἀπαγορεύεται τὸ πίνειν ὕδωρ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐξιδρώσεως, καὶ ρητῶς διατάσσεται εἰς τοὺς ἐν πορείᾳ στρατιώτας ἢ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατὰ τὰς πορείας.

Ἡ πρόληψις αὕτη εἶναι λίαν διαδομένη. Φόβος πράγματι ὑπάρχει, μὴ ἡ χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν ἐπιφέρῃ κρυολογήματα, βρογχίτιδας καὶ στη-

θικὰ νοσήματα, καὶ ποτε μάλιστα ἡ χρῆσις τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἐπέφερε θανασίμους ἀσθενείας. Ὅταν πίνη τις ψυχρὸν ὕδωρ, ἰδοὺ τί συμβαίνει ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ. Τὸ εἰσθῆναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος ψυχρὸς, ἀπωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος, ἡ θερμότης συγκεντρῶται εἰς τὴν περιφέρειαν, καὶ ἐξιδρώσις ἐπιταχύνεται ἀναλόγως. Αἰσθάνεται δὲ τις τὴν θερμότητα, ὡς δι' ἀτμοῦ προσβάλλουσαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Καταπίετε ἐν παγωτόν, ἢ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, καὶ εὐθὺς ὁ ἰδρῶς θὰ περιλούσῃ ὑμᾶς. Ἐὰν δὲ πῖετε 2 ἢ 3 ποτήρια κατὰ συνέχειαν, ὁ ἰδρῶς θ' αὐξήσῃ ἐπαισθητῶς καὶ θὰ αἰσθανθῆτε μάλιστα μετὰ τινα λεπτὰ ῥίγος.

Ἐὰν τὸ καταποθὲν ποσὸν ὕδατος δὲν ὑπῆρξε μέγα, τὸ αἷμα μετὰ τὴν συγκέντρωσίν του εἰς τὸ δέρμα, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος. Ἡ διπλῆ αὕτη κίνησις τοῦ αἵματος οὐδὲν δυσάρεστον ἀποτέλεσμα φέρει. Ἰδοὺ ὅμως ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος.

Ἡ συνήθης θερμοκρασία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος παραμένει πάντοτε ἡ αὐτὴ, 38 βαθμῶν περίπου. Ὁ καύσων δὲ, ὅστις κατὰ τὸ θέρος θὰ ἔτεινεν εἰς αὐξήσιν τῆς θερμοκρασίας ταύτης, περιορίζεται ὑπὸ τῆς διὰ τοῦ ἰδρῶτος ἀπωλείας θερμοκρασίου. Πάντες θὰ παρετηρήσατε ὅτι χύνοντες ὀλίγον οἰνόπνευμα, ὕδωρ τῆς Κολωνίας, προπάντων δὲ αἰθέρα ἐπὶ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ μετώπου, αἰσθάνεσθε ἀμέσως ψυχρὸς· τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὑγρὸν, ἵνα ἐξατμισθῇ δανείζεται ἀπὸ τῶν περίξ σωμάτων θερμότητα. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἰδρῶτα. Ἐκαστον γραμμάριον ἐξατμιζόμενον ἀποψύχει λίαν ἐπαισθητῶς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος. Συνήθως τὸ νευρικὸν σύστημα κανονίζει τὴν ἐξάτμισιν τοῦ ἰδρῶτος, καὶ ἐπομένως τὴν ἀπώλειαν τοῦ θερμοκρασίου. Τὸ νευρικὸν σύστημα ὑποχρεοῖ τὸ σῶμα ν' ἀποψυχθῇ κατὰ λόγον τῆς ἐξωτερικῆς θερμότητος, καὶ ἰδοὺ πῶς τὸ σῶμα μας μένει ἀμεταβλήτως εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 38 βαθμῶν, ὅπως ἐστὶ ἀτμομηχανῆς καλῶς κανονιζομένης ὑπὸ τοῦ θερμοστατοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν ἐκθέσητε τὸ κῆθρον σῶμά σας εἰς ρεῦμα ἀέρος, ἢ ἐξάτμισις τοῦ ἰδρῶτος δὲν κανονίζεται πλέον μόνον ὑπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ὁ ἀὴρ ἀφαιρῶν ἰδρῶτα τὸν ἐξατμίζει ταχύτερον παρ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἐπέρχεται ἀνώμαλος ἀπόψυξις. Ἄν ὁ ἀὴρ εἶναι ἰσχυρὰς, δύναται τις νὰ πάθῃ πλευρίτιδα, πνευμονίαν κτλ. Τὸ δ' ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπέρχεται τόσον δριμύτερον ὅσον ὑπάρχει πλεῖστον ὕδωρ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, ὅσον τις πλεῖστον περιρρέεται ὑπὸ τοῦ ἰδρῶτος. Ἐπομένως ὅταν πίνη τις κῆθρως καὶ τὸ ὕδωρ ῥέῃ διὰ τοῦ σώματος εἰς μείζονα ποσότητα, κινδυνεύει